

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут економіки
Кафедра бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

АУДИТ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять, самостійної роботи та виконання розрахункової роботи
для здобувачів вищої освіти
спеціальності 071 «Облік і оподаткування» усіх форм навчання

Затверджено на засіданні кафедри
бухгалтерського обліку,
оподаткування та аудиту
Протокол № 8
від 17 грудня 2021 р.

ЧЕРНІГІВ 2022

Аудит. Методичні рекомендації до практичних занять, самостійної роботи та виконання розрахункової роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» усіх форм навчання /Укл. Гнедіна К.В. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка». 2022. 28 с.

Укладач: ГНЕДІНА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту

Відповідальна за випуск: ЮРЧЕНКО МАРИНА ЄВГЕНІЇВНА, завідувач кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, кандидат фізико-математичних наук, доцент

Рецензент: ГОГОЛЬ ТЕТЯНА АНАТОЛІЇВНА, доктор економічних наук, професор, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту Навчально-наукового інституту економіки Національного університету «Чернігівська політехніка»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. СУТНІСТЬ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ.....	5
2 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТУ ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА.....	7
3 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК ТА ЙОГО ОЦІНЮВАННЯ.....	10
4 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. ПЕРЕДОГОВІРНИЙ ЕТАП ТА ФОРМУВАННЯ ДОГОВОРУ НА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ.....	12
5 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. ПЛАНУВАННЯ В АУДИТІ.....	12
6 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. АУДИТОРСЬКІ ДОКАЗИ ТА ПРОЦЕДУРИ ЇХ ОТРИМАННЯ.....	13
7 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7. РОБОЧА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ФОРМУВАННЯ АУДИТОРСЬКОГО ЗВІТУ.....	17
8 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ТА ДІАГНОСТИКИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ.....	19
9 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ АУДИТОРСЬКИХ ПОСЛУГ.....	19
10 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	22
11 ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ.....	22
12 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА.....	25

ВСТУП

Курс «Аудит» спрямований на отримання здобувачами вищої освіти системи знань з основ аудиту та формування навичок з планування та проведення аудиторської перевірки фінансової звітності підприємств. Навчальна дисципліна складається з двох змістових модулів: 1) Сутність аудиту та підготовчий етап аудиторської перевірки; 2) Проведення аудиторської перевірки та забезпечення якості аудиторських послуг.

Ключові завдання, які вирішуються у процесі вивчення дисципліни: ознайомлення з сутністю, змістом та видами аудиту, його місцем у системі економічного контролю, особливостями регулювання аудиторської діяльності; набуття знань та формування навичок по застосуванню Міжнародних стандартів аудиту при проведенні аудиту фінансової звітності та наданні інших аудиторських послуг; засвоєння основних питань щодо планування аудиторської перевірки, застосування методів та прийомів, аудиторських процедур; вивчення вимог до забезпечення якості аудиторських послуг та ін.

У підсумку здобувач вищої освіти повинен *знати*: сутність, зміст та види аудиту, його місце у системі економічного контролю; особливості регулювання аудиту та професійної етики; основні положення Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Міжнародних стандартів аудиту, Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності), стандартів управління якістю; найважливіші положення загальної технології аудиту; основні питання підготовчого етапу аудиторської перевірки та її проведення, застосування методів та прийомів аудиту; сутність внутрішнього аудиту та особливості діагностики системи внутрішнього контролю; основи управління якістю аудиту та вимоги до забезпечення якості аудиторських послуг. Крім того, здобувач вищої освіти буде *вміти*: практично застосовувати основні положення Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», Міжнародних стандартів аудиту, Міжнародного кодексу етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності), стандартів управління якістю; планувати аудиторську перевірку; оцінювати аудиторський ризик та рівень суттєвості; застосовувати аудиторські процедури для збирання аудиторських доказів; проводити аналітичні процедури з метою виявлення зон ризику; вести робочі документи аудиту; складати та аналізувати аудиторський звіт; проводити діагностику системи внутрішнього контролю на підприємстві та застосовувати контрольні процедури.

Методичні рекомендації з курсу «Аудит» розроблені для проведення практичних занять, самостійної роботи та виконання розрахункової роботи здобувачами вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування» усіх форм навчання. Дані методичні вказівки містять завдання до практичних занять, перелік тем для індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти, завдання до розрахункової роботи, перелік рекомендованої літератури та інформаційних ресурсів.

1 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1. СУТНІСТЬ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ

Завдання 1.1. Проаналізуйте Міжнародний стандарт аудиту 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту». Визначте наступні категорії та наведіть їх основні характеристики відповідно до МСА 200 (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 – Сутність основних категорій аудиту

Категорія	Визначення Характеристика
<i>Аудитор</i>	
<i>Мета аудиту</i>	
<i>Цілі аудиту</i>	
<i>Професійний скептицизм</i>	
<i>Аудиторські докази</i>	
<i>Фінансова звітність</i>	
<i>Аудиторський ризик</i>	

Завдання 1.2. Порівняйте визначення аудиту, його мети та завдань у двох документах: Законі України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту». Визначте та поясніть відмінності, сформулюйте висновки.

Завдання 1.3. Визначте об'єкти аудиту за класифікаційними ознаками (таблиця 1.2).

Таблиця 1.2 – Об'єкти аудиту

Класифікаційна ознака	Об'єкти аудиту
<i>За видами</i>	
<i>За складністю</i>	
<i>Залежно від сфери діяльності</i>	
<i>Залежно від зв'язку об'єктів з часом</i>	
<i>Залежно від характеру оцінки стану об'єктів</i>	
<i>За тривалістю знаходження об'єктів у полі аудиторської перевірки</i>	

Завдання 1.4. Згідно з МСА 200 «Загальні цілі незалежного аудитора та проведення аудиту відповідно до Міжнародних стандартів аудиту» наведіть характеристику такої категорії в аудиті як «професійний скептицизм» (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3 – Сутність професійного скептицизму в аудиті

Характеристики категорії	Сутність
<i>Визначення професійного скептицизму згідно МСА 200</i>	

<i>Етичні вимоги щодо дотримання професійного скептицизму</i>	
<i>Професійний скептицизм передбачає особливу увагу до</i>	
<i>Дотримання професійного скептицизму під час аудиту є необхідним, якщо аудитор має зменшити ризики</i>	
<i>Професійний скептицизм потрібний для критичної оцінки аудиторських доказів</i>	

Завдання 1.5. Визначте тип наступних послуг, які може надавати аудитор: оцінка рівня професійних знань персоналу, який займається фінансово-господарською діяльністю; аудит повного пакету фінансових звітів; консультації щодо системи внутрішнього контролю; оцінка ефективності (відповідності) роботи системи управління; податкова консультація; складання податкових декларацій та звітів; аудит приміток до фінансової звітності; ведення бухгалтерського обліку; оцінка надійності системи бухгалтерського обліку.

2 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2. РЕГУЛЮВАННЯ АУДИТУ ТА ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА

Завдання 2.1. Розкрийте основні функції Аудиторської палати України (таблиця 2.1)

Таблиця 2.1 – Функції Аудиторської палати України

Функції АПУ	Сутність
-------------	----------

<i>Методологічна</i>	
<i>Інформаційна</i>	
<i>Кадрова</i>	
<i>Організаційна</i>	
<i>Контрольна</i>	

Завдання 2.2. Які факти щодо діяльності підприємства-клієнта слід враховувати при прийнятті рішення щодо вибору клієнта? Класифікуйте споживачів аудиторських послуг за певними ознаками (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 – Споживачі аудиторських послуг

Класифікаційна ознака	Споживачі послуг (клієнти)
<i>За організаційно-правовими формами</i>	
<i>За формами власності</i>	
<i>За тривалістю відносин між аудиторською фірмою (аудитором) та клієнтом</i>	
<i>Залежно від досвіду відносин між аудитором і клієнтом</i>	

Завдання 2.3. Яким чином організовано суспільний нагляд за аудиторською діяльністю? Розкрийте права та обов'язки Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, спираючись на положення Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Завдання 2.4. Чи може бути визнана аудитором особа, яка має вищу освіту, підтвердила високий рівень теоретичних знань та професійну компетентність шляхом успішного складення відповідних іспитів, проте не пройшла практичної підготовки із провадження аудиторської діяльності? Відповідь обґрунтуйте, спираючись на положення Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».

Завдання 2.5. Які фундаментальні етичні принципи слід враховувати аудитору при проведенні перевірки та які загрози дотриманню цих принципів можуть виникати під час перевірки? Які заходи слід проваджувати у межах аудиторської фірми з метою формування культури якості та недопущення порушення етичних принципів під час аудиторської перевірки? (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 – Фундаментальні етичні принципи та загрози їх дотриманню під час аудиту фінансової звітності

<i>Етичні принципи</i>	<i>Загрози їх дотриманню</i>
<i>Застережні заходи у межах аудиторської фірми з метою забезпечення дотримання етичних принципів:</i>	

Завдання 2.6. Опишіть сутність таких специфічних принципів аудиту в умовах автоматизації ведення обліку та/або проведення аудиторської перевірки, як:

✓ *Надійність;*

- ✓ *Безпека даних;*
- ✓ *Інтеграція.*

3 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3. АУДИТОРСЬКИЙ РИЗИК ТА ЙОГО ОЦІНЮВАННЯ

Завдання 3.1. Презентуйте розуміння бізнесу підприємства-клієнта (*обирається здобувачами вищої освіти самостійно*). Проаналізуйте зовнішні фактори, які впливають на клієнта (таблиця 3.1). Визначте фактори аудиторського ризику.

Таблиця 3.1 - Зовнішнє середовище суб'єкта господарювання

Галузь	Регулювання	Державна політика

Фактори аудиторського ризику:

--

Завдання 3.2. Презентуйте розуміння внутрішнього середовища суб'єкта господарювання (*обирається здобувачами вищої освіти самостійно*), включаючи господарські операції, фінансову звітність, бухгалтерський облік та систему внутрішнього контролю (таблиця 3.2). Визначте фактори аудиторського ризику.

Таблиця 3.2 – Внутрішнє середовище суб'єкта господарювання

Бізнес-операції	Фінансова звітність	Система бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю

Фактори аудиторського ризику:

--

Завдання 3.3. Здійсніть огляд елементів облікової політики підприємства (обирається здобувачами вищої освіти самостійно). Визначте та опишіть фактори, які формують ризик контролю (таблиця 3.3). Які напрями вдосконалення облікової політики може запропонувати аудитор?

Таблиця 3.3 – Елементи облікової політики підприємства-клієнта

Елементи облікової політики	Характеристика
<i>Напрями вдосконалення наказу про облікову політику:</i>	

Завдання 3.4. Оцініть рівень властивого ризику та ризику контролю, які виникають за рахунок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища суб'єкта господарювання. Обґрунтуйте свою оцінку. Якщо аудиторський ризик повинен становити 5% (0,05), то яким буде ризик невиявлення? Які заходи повинен реалізувати аудитор, виходячи з визначеного рівня ризику невиявлення?

Таблиця 3.4 - Оцінювання аудиторського ризику

Аудиторський ризик - 5 % (політика аудиторської фірми)		
Властивий ризик	Ризик контролю	Ризик невиявлення

4 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4. ПЕРЕДОГОВІРНИЙ ЕТАП ТА ФОРМУВАННЯ ДОГОВОРУ НА ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ

Завдання 4.1. Необхідно скласти документи, які формуються на переддоговірному етапі аудиту та розробити проект договору на проведення аудиту, який буде укладено між аудиторською фірмою та підприємством (*обирається здобувачами вищої освіти*). Зокрема, сформууйте такі документи:

- ✓ *Лист-пропозиція;*
- ✓ *Лист-зобов'язання;*
- ✓ *Договір на проведення аудиту.*

5 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5. ПЛАНУВАННЯ В АУДИТІ

Завдання 5.1. За результатами виконаного Завдання 4.1 та сформованих документів необхідно спланувати аудиторську перевірку, що буде проведена аудиторською фірмою. Складіть такі робочі документи аудитора:

- ✓ *Стратегію аудиту;*
- ✓ *План аудиту;*
- ✓ *Бюджет витрат часу;*

Завдання 5.2. Складіть програму аудиторської перевірки (*за вибором здобувача вищої освіти*):

- *основних засобів;*
- *нематеріальних активів;*
- *оборотних активів;*
- *запасів;*
- *грошових коштів;*
- *власного капіталу;*
- *розрахунків з постачальниками;*
- *розрахунків з покупцями;*
- *доходів;*
- *витрат;*
- *фінансових результатів.*

При плануванні аудиту доцільно використовувати програмний продукт Excel.

6 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 6. АУДИТОРСЬКІ ДОКАЗИ ТА ПРОЦЕДУРИ ЇХ ОТРИМАННЯ

Завдання 6.1. Оберіть визначення для термінів (таблиця 6.1): аудиторські докази, запит, зовнішнє підтвердження, аналітичні процедури, повторне

обчислення, достатність, повторне виконання, прийнятність, облікові записи, твердження, перевірка (як аудиторська процедура), спостереження.

Таблиця 6.1 – Визначення термінів

Трактування	Термін
<i>Інформація, що використовує аудитор під час формулювання висновків, на яких ґрунтується аудиторська думка. До аудиторських доказів належить інформація, що міститься в облікових записах, які є основою для фінансової звітності, та інша інформація.</i>	
<i>Міра кількості аудиторських доказів. На потрібну кількість аудиторських доказів впливають аудиторська оцінка ризиків суттєвого викривлення та якість таких аудиторських доказів.</i>	
<i>Міра якості аудиторських доказів, тобто їх доречність та достовірність, для забезпечення підтвердження висновків, на яких ґрунтується аудиторська думка.</i>	
<i>Початкові бухгалтерські записи та підтвердні записи (наприклад, чеки і записи електронних переказів коштів; рахунки-фактури; контракти; Головна і допоміжні книги, журнальні записи та інші коригування фінансової звітності, не відображені в офіційних журнальних записах; та такі записи, як робочі та електронні таблиці, що підтверджують розподіл витрат, обчислення, звірки і розкриття інформації).</i>	
<i>Явні або інші твердження, надані управлінським персоналом, що містяться у фінансовій звітності, які використовує аудитор для розгляду потенційних викривлень різного типу, які можуть мати місце.</i>	
<i>Перевірка записів або документів (внутрішніх чи зовнішніх) у паперовій, електронній формах або відображених на інших носіях чи фізична перевірка активів.</i>	
<i>Передбачає нагляд за процесом або процедурою, яку виконують інші особи (наприклад, спостереження аудитора за здійсненням інвентаризації персоналом суб'єкта господарювання або за виконанням процедур контролю).</i>	
<i>Аудиторські докази, отримані як пряма письмова відповідь аудитору від третьої сторони (сторони, яка підтверджує) у паперовій формі або на електронних чи інших носіях інформації.)</i>	
<i>Незалежне виконання аудитором процедур чи вживання заходів контролю, які спершу виконувались як частина процедур внутрішнього контролю суб'єкта господарювання.</i>	
<i>Процедура, яка передбачає перевірку математичної правильності документів або записів.</i>	
<i>Передбачає пошук інформації (як фінансової, так і нефінансової) у об'єктах чи поза межами суб'єкта господарювання.</i>	
<i>Оцінки фінансової інформації, зроблені на основі аналізу ймовірних взаємозв'язків між фінансовими та нефінансовими даними, що охоплюють необхідне вивчення ідентифікованих відхилень або взаємозв'язків, які не узгоджуються з іншою відповідною інформацією чи значно відрізняються від очікуваних величин.</i>	

Завдання 6.2. Аудитор перевіряє правильність відображення дебіторської заборгованості за товари (роботи, послуги) у фінансовій звітності підприємства ТОВ «Рем». Відомо, що станом на 31.12.2021 р. чиста реалізаційна вартість дебіторської заборгованості за товари (роботи, послуги) становила 320, 6

тис.грн. (82% загальної суми заборгованості дебіторів – заборгованість ТОВ «Жасмін» за реалізовану продукцію), резерв сумнівних боргів – 49,7 тис.грн.

Вкажіть:

- твердження, щодо яких аудитором будуть зібрані докази;
- перелік аудиторських доказів та їх джерела;
- аудиторські процедури відповідно до МСА 500 «Аудиторські докази», які будуть застосовуватися аудитором для збирання доказів.

Результати доцільно оформити у вигляді таблиці 6.2.

Таблиця 6.2 – Інформація щодо перевірки правильності відображення у фінансовій звітності підприємства «Дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги».

Твердження, щодо якого збираються аудиторські докази	Аудиторські процедури отримання доказів	Аудиторські докази	Джерела аудиторських доказів

Завдання 6.3. Здійсніть огляд трактувань поняття “аудиторські докази”, (таблиця 6.3), виявіть спільне у наведених визначеннях та запропонуйте власне трактування даної категорії.

Таблиця 6.3 - Огляд зарубіжних та вітчизняних джерел щодо дослідження економічної сутності поняття “аудиторські докази”

Визначення сутності поняття “аудиторські докази”	Джерело, автор(и)
...	...
...	...
<i>Власне визначення поняття «аудиторські докази»:</i>	

Завдання 6.4. Встановіть, який взаємозв'язок існує між видами тверджень керівництва у фінансових звітах та різними формами фінансових звітів (таблиця 6.4).

Таблиця 6.4 - Взаємозв'язок між видами тверджень керівництва та формами фінансової звітності

Твердження	Форми фінансової звітності			Зміст твердження
	Форма №1 Баланс	Форми № 2,3,4	Форма № 5 Примітки до річної фінансової звітності	
<i>Настання</i>				Операції та події, які були зареєстровані, настали та пов'язані із суб'єктом господарювання.
<i>Настання та права і обов'язки</i>				Події, операції та інші питання, інформація щодо яких була розкрита, настали і пов'язані із суб'єктом господарювання.
<i>Повнота</i>				Всі операції та події, які повинні реєструватися, були зареєстровані; всі активи, зобов'язання та власний капітал, які мають реєструватися, були зареєстровані; всі розкриття інформації, які мали бути включені до фінансової звітності, включені.
<i>Точність</i>				Суми та інші дані, пов'язані із зареєстрованими операціями та подіями, були записані правильно
<i>Точність та оцінка</i>				Фінансова та інша інформація розкрита достовірно та у відповідних сумах
<i>Закриття реєстрів</i>				Операції та події були зареєстровані у відповідному обліковому періоді
<i>Класифікація</i>				Операції та події були зареєстровані на належних рахунках
<i>Класифікація та зрозумілість</i>				Фінансова інформація належно подана та описана, розкриття інформації також чітко сформульоване
<i>Існування</i>				Активи, зобов'язання та власний капітал наявні
<i>Права та обов'язки</i>				Суб'єкт господарювання має або контролює права на активи, а зобов'язання є обов'язком суб'єкта господарювання
<i>Оцінка та розподіл</i>				Активи, зобов'язання та власний капітал включені до фінансової звітності у відповідних сумах, усі

				пов'язані з цим коригування щодо оцінки або розподілу належно зареєстровані
--	--	--	--	---

Завдання 6.5. Здійсніть огляд МСА 520 «Аналітичні процедури» та надайте відповідь на наступні питання:

- 1) Як трактується термін «аналітичні процедури в аудиті»?
- 2) У чому полягає порівняння фінансової інформації суб'єкта господарювання та розгляд зв'язків при застосуванні аналітичних процедур у?
- 3) Мета проведення аналітичних процедур в аудиті.

Завдання 6.6 На основі даних фінансової звітності підприємства (за вибором здобувача вищої освіти) проведіть аналітичні процедури та розрахуйте: показники ліквідності, довгострокової платоспроможності, ділової активності та рентабельності (таблиця 6.5). Зробіть висновки щодо потенційних зон ризику та наявності невірно відображених у фінансовій звітності результатів господарських операцій.

Таблиця 6.5 – Основні показники, які використовуються у процесі проведення аналітичних процедур та порядок їх розрахунку

Назва показника	Формула для розрахунку
Показники ліквідності (короткострокової платоспроможності)	
<i>Робочий капітал, тис .грн.</i>	Оборотні активи – Поточні зобов'язання
<i>Коефіцієнт маневреності робочого капіталу</i>	Запаси/Робочий капітал
<i>Коефіцієнт загальної ліквідності</i>	Оборотні активи/Поточні зобов'язання
<i>Коефіцієнт швидкої ліквідності</i>	(Грошові кошти + Дебіторська заборгованість)/Поточні зобов'язання
<i>Коефіцієнт абсолютної ліквідності</i>	Грошові кошти/ Поточні зобов'язання
Показники довгострокової платоспроможності	
<i>Коефіцієнт автономії</i>	Власний капітал/Пасиви
<i>Коефіцієнт фінансової залежності</i>	Пасиви/Власний капітал
<i>Коефіцієнт фінансового ризику</i>	Зобов'язання/Власний капітал
<i>Коефіцієнт концентрації позикового капіталу</i>	Позиковий капітал/Пасиви
<i>Коефіцієнт фінансової стійкості</i>	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання)/Пасиви
Показники ділової активності	
<i>Коефіцієнт оборотності оборотних засобів</i>	Чистий дохід від реалізації/Середньорічна вартість оборотних засобів
<i>Коефіцієнт оборотності запасів</i>	Собівартість реалізованої продукції/Середньорічна вартість запасів

<i>Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості</i>	Чистий дохід від реалізації/Середньорічна дебіторська заборгованість
<i>Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості</i>	Чистий дохід від реалізації /Середньорічна кредиторська заборгованість
<i>Період одного обороту оборотних засобів, днів</i>	365 (360)/ Коефіцієнт оборотності оборотних засобів
<i>Середня тривалість одного обороту запасів, днів</i>	365 (360)/ Коефіцієнт оборотності запасів
<i>Середній період інкасації дебіторської заборгованості, днів</i>	365 (360)/ Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості
<i>Строк погашення кредиторської заборгованості, днів</i>	365 (360)/ Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості
<i>Період операційного циклу, днів</i>	Середня тривалість одного обороту запасів + Середній період інкасації дебіторської заборгованості
<i>Період фінансового циклу, днів</i>	Період операційного циклу – Період погашення кредиторської заборгованості
Показники рентабельності	
<i>Коефіцієнт рентабельності активів</i>	Чистий прибуток/Середньорічна вартість активів
<i>Коефіцієнт рентабельності власного капіталу</i>	Чистий прибуток/Середньорічна вартість власного капіталу
<i>Коефіцієнт рентабельності продукції</i>	Прибуток від основної діяльності/Повна собівартість реалізованої продукції
<i>Рентабельність продажу валова</i>	Валовий прибуток/Чистий дохід від реалізації продукції
<i>Рентабельність продажу операційна</i>	Прибуток від операційної діяльності/Чистий дохід від реалізації продукції
<i>Рентабельність продажу чиста</i>	Чистий прибуток/ Чистий дохід від реалізації продукції

7 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 7. РОБОЧА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ФОРМУВАННЯ АУДИТОРСЬКОГО ЗВІТУ

Завдання 7.1. Опишіть призначення робочої документації аудитора. Складіть список ключової робочої аудиторської документації та наведіть класифікацію робочих документів аудитора.

Завдання 7.2. Окресліть особливості формування думки аудитора та складання аудиторського звіту щодо фінансової звітності відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність». Якими є обов'язкові (мінімальні) складові аудиторського звіту за результатами обов'язкового аудиту?

Завдання 7.3. Порівняйте модифіковану та немодифіковану думку аудитора щодо інформації, яка міститься у фінансовій звітності. У яких випадках аудитор висловлює модифіковану думку щодо фінансової звітності?

Таблиця 7.1 – Думка аудитора щодо фінансової звітності підприємства, що перевіряється

Немодифікована думка аудитора	Модифікована думка аудитора

Завдання 7.4. Порівняйте вимоги до аудиторського звіту відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» та Міжнародних стандартів аудиту, зокрема МСА 700 (переглянутий) «Формування думки та складання звіту щодо фінансової звітності».

Завдання 7.5. Наведіть характеристику додаткових звітів, які формуються аудитором згідно з положеннями Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність»:

- ✓ *Звіт для аудиторського комітету;*
- ✓ *Звіт для органів нагляду;*
- ✓ *Звіт про прозорість.*

Завдання 7.6. Складіть проєкт аудиторського звіту: а) з *немодифікованою думкою аудитора;* б) з *модифікованою думкою аудитора* щодо фінансової звітності підприємства, що перевіряється.

8 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 8. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ТА ДІАГНОСТИКИ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ

Завдання 8.1. Розкрийте сутність поняття «внутрішній аудит», надайте характеристику об'єктів та суб'єктів внутрішнього аудиту та назвіть основні відмінності від зовнішнього аудиту (таблиця 8.1).

Таблиця 8.1 – Характеристика внутрішнього аудиту

Сутність поняття «внутрішній аудит»	Об'єкти внутрішнього аудиту	Суб'єкти внутрішнього аудиту	Відмінності від зовнішнього аудиту

Завдання 8.2. Окресліть функції внутрішнього аудитора та складіть програму внутрішнього аудиту фінансової звітності суб'єкта господарювання, зазначивши етапи перевірки, джерела інформації, методи, прийоми аудиту та аудиторські процедури.

Завдання 8.3. Наведіть характеристику контрольних процедур, які можуть бути використані на підприємстві та розробіть анкету для оцінювання ефективності системи внутрішнього контролю підприємства.

9 ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 9. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ АУДИРСЬКИХ ПОСЛУГ

Завдання 9.1. Відповідно до Міжнародного стандарту контролю якості (МСКЯ) 1 «Контроль якості для фірм, що виконують аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги» наведіть визначення наступних термінів (таблиця 9.1).

Таблиця 9.1 – Тракткування категорій аудиту відповідно до МСКЯ 1

Термін	Сутність
<i>Партнер із завдання</i> (<i>engagement partner</i>)	
<i>Огляд контролю якості завдання</i> (<i>engagement quality control review</i>)	
<i>Відповідальний за огляд контролю якості завдання</i> (<i>engagement quality control reviewer</i>)	
<i>Інспектування</i> (<i>inspection</i>)	
<i>Моніторинг</i> (<i>monitoring</i>)	
<i>Обґрунтована впевненість</i> (<i>reasonable assurance</i>)	
<i>Відповідні етичні вимоги</i> (<i>relevant ethical requirements</i>)	
<i>Документація із завдання</i> (<i>engagement documentation</i>)	

Завдання 9.2. Згідно з положеннями Міжнародного стандарту контролю якості 1 «Контроль якості для фірм, що виконуються аудити та огляди фінансової звітності, а також інші завдання з надання впевненості і супутні послуги» надайте характеристику елементів *системи контролю якості* аудиторської фірми (таблиця 9.2).

Таблиця 9.2 – Характеристика системи контролю якості

Елемент системи контролю якості	Характеристика елемента
<i>Відповідальність керівництва за якість на фірмі</i>	
<i>Відповідні етичні вимоги</i>	
<i>Прийняття та продовження стосунків з клієнтами і конкретних завдань</i>	
<i>Людські ресурси</i>	
<i>Виконання завдання</i>	
<i>Моніторинг</i>	

Завдання 9.3. Відповідно до МСА 220 «Контроль якості аудиту фінансової звітності» наведіть характеристику *огляду контролю якості завдання* та опишіть з якою метою він здійснюється, ким призначається відповідальний за огляд контролю якості завдання, яким чином відповідальний за огляд контролю якості завдання виконує об'єктивну оцінку значних суджень та від чого залежить обсяг огляду контролю якості завдання.

10 ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ПОГЛИБЛЕНОГО ВИВЧЕННЯ ТЕМ З ДИСЦИПЛІНИ «АУДИТ»

1. Становлення та розвиток аудиту в Україні.
2. Вивчення системи внутрішнього контролю підприємства в процесі аудиту.
3. Види аудиторських процедур та їх характеристика.
4. Особливості формування аудиторського звіту.
5. Регулювання аудиторської діяльності в Україні.
6. Формування загальної стратегії аудиту.
7. Професійна етика, юридична та професійна відповідальність аудитора.
8. Сутність та методика визначення аудиторського ризику.
9. Формування плану та програми аудиту.
10. Методика визначення аудиторського ризику.
11. Договір на проведення аудиту.
12. Етапи проведення аудиту та їх нормативне забезпечення.
13. Методи та прийоми аудиту.
14. Аналітичні процедури в аудиті.
15. Поняття про аудиторські докази.
16. Етичні та професійні загрози і застережні заходи.
17. Атестація аудиторів в Україні та країнах ЄС.
18. Особливості проведення внутрішнього аудиту на підприємстві.
19. Автоматизація аудиторської перевірки.
20. Проблеми та перспективи розвитку ринку аудиту в Україні.
21. Контроль якості аудиторських послуг.

11 ЗАВДАННЯ ДЛЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ

ТЕОРЕТИЧНА ЧАСТИНА

1. Сутність аудиту, його місце і значення в економічних відносинах.
2. Історичні аспекти становлення та розвитку аудиту у світі.
3. Становлення аудиту в Україні.
4. Новації Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність».
5. Професійний скептицизм.
6. Класифікація видів аудиту.
7. Особливості проведення обов'язкового аудиту та аудиту підприємств, що становлять суспільний нагляд.
8. Реєстрація аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності.
9. Атестація аудиторів.
10. Незалежність аудиторів та аудиторських фірм.
11. Суспільний нагляд за аудиторською діяльністю.
12. Професійне самоврядування аудиторів.
13. Професійна етика та відповідальність аудиторів.
14. Права та обов'язки аудиторів.
15. Види робочої документації та вимоги до її складання.
16. Аудиторський ризик.
17. Методика оцінювання аудиторського ризику.
18. Сутність ризику суттєвих викривлень та його складові.
19. Сутність ризику невиявлення.
20. Ризик контролю в аудиті.
21. Поняття суттєвості в аудиті.
22. Поняття помилки та шахрайства.
23. Етапи проведення аудиту.
24. Підходи до організації аудиторської перевірки.
25. Планування в аудиті.
26. Процедура вибору замовника та укладання договору на проведення аудиту.
27. Договір на проведення аудиту.
28. Методи та прийоми аудиту.
29. Твердження у фінансових звітах, щодо яких отримуються аудиторські докази.
30. Сутність аудиторських процедур та їх види.
31. Аналітичні процедури в аудиті.
32. Аудиторські докази та їх види.
33. Критерії оцінювання аудиторських доказів.
34. Аудиторський звіт.
35. Забезпечення якості аудиторських послуг.

ПРАКТИЧНА ЧАСТИНА

Аудиторська фірма «Аудит-консалтинг» заключила договір з ТОВ «Едельвейс» на проведення аудиту фінансової звітності, складеної підприємством за 2021 р. ТОВ «Едельвейс» здійснює оптову та роздрібну торгівлю товарами для домашніх тварин та є одним з лідерів ринку, маючи 3 магазини у місті та реалізуючи продукцію в інші міста України та закордон. Бухгалтерський облік на ТОВ «Едельвейс» ведеться бухгалтерією у складі 8 осіб на чолі з головним бухгалтером. На підприємстві сформовано наказ про облікову політику, який є типовим та не враховує специфіки діяльності підприємства. Відділ внутрішнього аудиту на підприємстві відсутній, у той же час реалізуються контрольні процедури за рухом запасів на підприємстві та проводиться інвентаризація.

Завдання:

1. На які фактори слід звернути увагу членам аудиторської групи при оцінюванні аудиторського ризику та формуванні плану і програми аудиту фінансової звітності ТОВ «Едельвейс»?

2. Якими нормативно-правовими документами та МСА будуть керуватися члени аудиторської групи при проведенні перевірки та збиранні аудиторських доказів?

3. Складіть план проведення аудиту фінансової звітності ТОВ «Едельвейс»

План проведення аудиту фінансової звітності ТОВ «Едельвейс»

Етап аудиту фінансової звітності	Методи та прийоми аудиту	Джерела інформації для отримання доказів	Термін виконання	Виконавці	Примітки
...
...

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна

1. Брадул О.М., Шепелюк В.А, Ільїна С.Б., Юнацький М.О., Хорошенко А.П., Брадул Т.В.. Аудит: підручник (в двох частинах)/ за ред. Грушко В.І. 4-те вид. доп. і перероб. К.: Видавництво Ліра-К, 2019. 324 с.
2. Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Мізік Ю.І., Конопліна О.О. Аудит: методика і організація: навч. посібник. Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. 319 с.
3. Виноградова М.О., Жидєєва Л.І. Аудит: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2019. 654 с.
4. Внутрішній аудит: навчальний посібник/за ред. Ю.Б. Слободяник. Суми: ТОВ «ВПП «Фабрика друку», 2018. 248 с.
5. Дерев'янку С.І., Кузик Н.П., Олійник С.О., Ганайло О.М. Аудит: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2020. 380 с.
6. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 9, ст.50). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
7. Зелікман В.Д., Бондарчук І.М., Єрьоміна О.Л., Кравченко Т.В. Аудит: Навч. посібник. Частина І. Теоретичні засади аудиторської діяльності та її регулювання. Дніпро: НМетАУ, 2019. 107 с.
8. Костирко А.Г. Аудит: курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2021. 116 с.
9. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/kodex_et.pdf
10. Міжнародні стандарти аудиту. Частина I-III. URL: <https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-auditu>
11. Облік і аудит у питаннях та відповідях: навч.-метод. посіб. / Є. В. Калюга та ін. Київ, 2019. 374 с.
12. Огійчук М.Ф., Рагуліна І.І., Новіков І.Т., Рагуліна М.М. Внутрішній аудит: навчальний посібник. Тернопіль: Алерта, 2021. 390 с.
13. Рязанова Н. О. Аудит : навчально-методичний посібник. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2021. 234 с.

Допоміжна

14. Бондар В.П. Якість аудиту та фактори її підвищення. Вісник ЖДТУ: Економіка, управління та адміністрування. 2017. № 4 (46). С. 22–27.
15. Гнедіна К. В. Організація контролю якості аудиторських послуг. Юність науки – 2020: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства : збірник тез доповідей X Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 23-24 квітня 2020 р.). Чернігів: Національний університет «Чернігівська політехніка», 2020. С. 181-182.
16. Карпенко Є.А., Верига Ю.А. Якість аудиторських послуг: реалії та перспективи. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики: зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 5 - 6 жовт. 2021 р.). Полтава: ПУЕТ, 2021. С. 175-179.
17. Назаренко І.М. Фінансовий аудит "Балансу (Звіту про фінансовий стан)" підприємства: організаційно-методичні аспекти та процес алгоритмізації. Бізнес-Інформ. 2017. № 4 (471). С. 308-312.
18. Назаренко І.М. Функціональна місія та вимоги до внутрішнього аудиту в сучасних динамічних бізнес-умовах. Європейський вектор розвитку бухгалтерського обліку, фінансів та оподаткування в аграрному секторі економіки: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції, (Київ, 7 грудня 2018 р.)/ відпов. за вип. Ю.С. Бездушна. К.: ННЦ «ІАЕ», 2018. С. 151-154. URL: http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/6732/1/Nazarenko_teza.pdf
19. Сенченко С.В., Гнедіна К.В. Аудит в умовах пандемії COVID-19. Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку: VII Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 27 листоп. 2021 р.): тези доп. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2021. С. 105-106.
20. A New Standard for Audits of Less Complex Entities – IAASB. URL: <https://www.iaasb.org/focus-areas/new-standard-less-complex-entities>
21. Handbook of International Quality Control, Auditing, Review, Other Assurance, and Related Services Pronouncements. 2020 Edition. Vol. 1. April 2021 by IFAC [Electronic resource]. URL: <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IAASB-2020-Handbook-Volume-1.pdf>.

22. Handbook of the International Code of Ethics for Professional Accountants (including International Independence Standards). 2021 Edition. September 2021 by IFAC [Electronic resource]. URL: https://www.ifac.org/system/files/publications/files/IESBA-English-2021-IESBAHandbook_Web.pdf
23. Hnedina K., Shelest A. System of internal quality control of audit services: features of formation and directions of improvement in audit firms. Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал/ Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів: Національний університет «Чернігівська політехніка», 2021. № 3 (27). С. 218-228.
24. Quality Management. Official website of the International Auditing and Assurance Standards Board. URL: <https://www.iaasb.org/focus-areas/qualitymanagement>.
25. The Future of Audit. ACCA. URL: <https://cutt.ly/2PvdXzV>

Інформаційні ресурси

26. Офіційний сайт Інституту внутрішніх аудиторів України. URL: <https://theiia.org.ua/>
27. Курс «Аудит» в системі Moodle. URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=3251>
28. Офіційний сайт Аудиторської палати України. URL: <http://apu.com.ua>
29. The International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB). URL: <https://www.iaasb.org/>
30. The International Federation of Accountants. URL: <http://www.ifac.org>
31. Всеукраїнська бухгалтерська газета «Все про бухгалтерський облік». URL: <http://vobu.ua/ukr/>